

ผลตอบแทนจากการประกอบธุรกิจ ที่เรียกว่าผลกำไรหรือเงินปันผล

การลงทุนมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การฝากเงินไว้กับธนาคาร ซื้อพันธบัตรรัฐบาล ซื้อกองทุน หรือเข้าถือหุ้นในบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วน ซึ่งการลงทุนทุกประเภท มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อการออม และรับผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย กำไร หรือเงินปันผล ในที่นี้ขอกล่าวถึงกำไรหรือเงินปันผลที่เกิดจากการประกอบธุรกิจในห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

ห้างหุ้นส่วน

คือ องค์กรธุรกิจในรูปแบบที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ตกลงกันทำกิจการค้าร่วมกันเพื่อแสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยห้างหุ้นส่วนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนสามัญ และห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนสามัญ

คือ ห้างหุ้นส่วนที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเพียงประเภทเดียว โดยผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญก่อตั้งขึ้นโดยสัญญา ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ตกลงกันทำกิจการค้าร่วมกันเพื่อแสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน จึงทำให้ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน การแบ่งปันผลกำไรหรือขาดทุนจึงต้องยึดถือสัญญาที่ตกลงกันไว้เป็นหลัก ห้างหุ้นส่วนสามัญสามารถมีสถานะเป็นนิติบุคคลได้ โดยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และเมื่อจดทะเบียนแล้วจะมีชื่อเรียกว่า **“ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล”** ซึ่งแสดงถึงการเป็นนิติบุคคลที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ตามที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกับ**ห้างหุ้นส่วนจำกัด** แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน การแบ่งปันผลกำไรหรือขาดทุน ก็ยังคงต้องยึดถือสัญญาจัดตั้งห้างเป็นสำคัญ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

คือ ห้างหุ้นส่วนที่มีผู้เป็นหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ (1) ประเภทจำกัดความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนำมาลงทุน และ (2) ประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายจึงมีสถานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมีผลทำให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามารถมีทรัพย์สินและหนี้สินเป็นของตนเองแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน และเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดประกอบกิจการจนมีกำไรอาจพิจารณาแบ่งผลกำไรให้กับผู้เป็นหุ้นส่วนตามอัตราส่วนที่ผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนลงทุนก็ได้

บริษัทจำกัด

คือ องค์การธุรกิจในรูปแบบนิติบุคคลประเภทที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยแบ่งทุนของบริษัทเป็นหุ้น ซึ่งแต่ละหุ้นจะมีมูลค่าเท่า ๆ กัน ผู้ถือหุ้นในบริษัทมีความรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทไม่เกินจำนวนเงินที่ตนถือหุ้นอยู่ บริษัทจำกัดมีสถานะเป็นนิติบุคคลจึงมีทรัพย์สินและหนี้สินเป็นของตนเองแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น และเมื่อบริษัทจำกัดประกอบกิจการค้ามีผลกำไรบริษัทอาจพิจารณาจ่ายผลตอบแทนจากการประกอบธุรกิจให้แก่ผู้ถือหุ้นที่เรียกว่า “เงินปันผล” ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ตั้งแต่มาตรา 1200 - 1205 ได้วางหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจำกัดไว้ โดยเริ่มต้นจากการที่บริษัทต้องจัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อขอมติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้จ่ายเงินปันผล ซึ่งในที่ประชุมผู้ถือหุ้นนั้นอาจมีมติให้จ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น หรือไม่จ่ายเงินปันผลแต่ให้บริษัทสะสมผลกำไรนั้นไว้เพื่อการขยายกิจการในอนาคตก็ได้ ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดให้เงินปันผลจะต้องจ่ายจากเงินกำไรเท่านั้น และทุกครั้งที่มีการจ่ายเงินปันผลจะต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองร้อยละ 5 ของกำไรจนกว่าทุนสำรองนั้นจะเท่ากับร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียน หรือตามที่กำหนดในข้อบังคับของบริษัท นอกจากนี้ ในระหว่างปี หากคณะกรรมการบริษัทเห็นว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะจ่ายเงินปันผล คณะกรรมการบริษัทก็อาจมีมติให้จ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นก็ได้ และหลังจากที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือคณะกรรมการบริษัทมีมติให้จ่ายเงินปันผลแล้ว บริษัทต้องส่งจดหมายไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่ออยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น หรือหากบริษัทมีหุ้นชนิดที่ใบหุ้นออกให้ผู้ถือ บริษัทต้องโฆษณาการจ่ายเงินปันผลในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อแจ้งการจ่ายเงินปันผลของบริษัทให้ผู้ถือหุ้นทราบ รวมทั้ง **บริษัทต้องจ่ายเงินปันผลให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน** นับแต่วันที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้จ่ายเงินปันผล หากบริษัทจำกัดใดละเลยไม่ส่งจดหมายแจ้งการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น ไม่โฆษณาการจ่ายเงินปันผลในหนังสือพิมพ์ หรือไม่จ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นให้เสร็จภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้จ่ายเงินปันผล บริษัทมีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกิน 20,000 บาท ตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 19 และมาตรา 20 และกรรมการบริษัทมีความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 25 ด้วย

จากบทความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผลตอบแทนจากการประกอบธุรกิจในห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด แม้จะใช้ถ้อยคำต่างกันว่า “แบ่งผลกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน” และ “จ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น” ก็ตาม แต่ก็มีหลักการสำคัญอันเดียวกัน คือ การแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการประกอบธุรกิจเพื่อตอบแทนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนแห่งการลงทุนหรือถือหุ้นนั่นเอง